POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: oponent práce
Název práce: Spánek jako součást partnerských vztahů optikou jedinců se spánkovými problémy
Autorka práce: Barbora Koutná
Vedoucí práce: Ema Hrešanová
Oponent práce: Martin Hájek
Navržené hodnocení: C

Zdůvodnění vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cíl práce je formulován jen velmi obecně jako „porozumět spánku jako sdílenému fenoménu v rámci partnerského soužití". To vyvolává otázku, co je na spánku jako sdílenému jevu nesrozumitelné resp. co znamená spánku „porozumět". Autorka tak odkazuje k weberiánské metodologii spíše než explicitně zmiňovanému konstruktivismu.
Výzkumných otázek je příliš - kolem dvaceti, z nichž některé jsou natolik komplexní, že by mohly stát samy o sobě jako výzkumný problém, např. „Jak je společný spánek mezi partnery vyjednáván?"
Závěry práce odpovídají cíli práce jen částečně. Hlavně opomíjejí základní výzkumnou „optiku", kterou jsou spánkové problémy. Ta se ze zjištění a i ze závěrů skoro vytratila, resp. z tématu se stala pozadím. Je to jako kdybychom chtěli porozumět pití alkoholu na základě výpovědí lidí, kteří mají s alkoholem problémy, a postupně bychom přijali předpoklad, že každé pití alkoholu je problémové.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Ano.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Autorka v rámci výzkumu uskutečnila devět polostrukturovaných rozhovorů s lidmi, kteří byli vybráni podle zvolených kritérií. Jakým způsobem byli účastníci do vzorku rekrutováni není uvedeno, přičemž to mohlo hrát vliv na podobu rozhovorů i vytvořená data v případě takto citlivého tématu.
Analýza měla být inspirována konstruktivistickou grounded theory K. Charmaz. Nicméně popis zjištění odpovídá více esencializující obsahové analýze výpovědí účastníků výzkumu. Nejen, že občas narazíme na termíny jako „zdravý vztah" (75), ale většina zjištění je formulována jako „účastníci referují o", „přiznávají" apod., což je potom interpretováno jako kdyby tím autorka získávala věrohodné informace o jejich spánkové praxi. V konstruktivistickém pojetí naopak výpovědi o spánkové praxi tuto praxi z velké části konstruují, přinejmenším její význam.
Výzkum je hodně zaměřen na jednotlivé respondenty, o jakých situací, zkušenostech, emocích apod. mluví, ale méně se z analýzy dozvídáme o spánku jako sociálním fenoménu, který zkoumaný vzorek přesahuje.

Katedra sociologie
Institut sociologických studií
Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova
U Kříže 8, 158 00 Praha 5 - Jinonice
tel. 420 778 465 054
Email: jana.vojanova@fsv.cuni.cz, Web: iss.fsv.cuni.cz

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Interpretace má z velké části podobu tvrzení, že v souladu s teorií X účastník dělá to a to, což lze považovat za projev určité skutečnosti, jak ji popisuje Y. Jinými slovy, autorka se snaží v datech najít vybrané teorie namísto aby ukázala, co je datech záhadného, laicky nebo i sociologicky nepochopitelného, a to se potom pokusila vysvětlit s využitím určitých teorií. Například proč mnozí účastníci vědí, že používání elektronických zařízení před spaním jejich spánku neprospívá, ale zároveň tvrdí, že je používají, aby lépe usnuli. Jedná se o formu závislosti nebo identitní problém?

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Dobrá.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li nějaké).

Teoretická část je zpracována dobře, ale genericky; při jejím čtení čtenář nemá pocit, že se dozvídá konceptuální aparát k analýze spánku jako součásti partnerských vztahů, ale přehled vybraných teorií.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Jak se autorka interpretačně vypořádala se skutečností, že pojednává o partnerských vztazích, ale má k dispozici výpovědi pouze jedné strany? Nebylo by lepší provést rozhovory s oběma partnery? A pokud to nebylo možné, pak nebylo by lepší upustit od zkoumání partnerských vztahů a soustředit se na individuální zkušenosti se spánkovými potížemi?

V jakém smyslu byla použita konstruktivistická metodologie a ne obsahová analýza výpovědí?

Byla by zjištění odlišná, kdyby zvolená optika nesouvisela se spánkovými problémy a účastníci by byli lidé, kteří takto svůj spánek necharakterizují? V čem byla použitá optika přínosnější?

Celkové hodnocení práce:
Autorka nastudovala rozsáhlou literaturu a provedla náročné polostrukturované rozhovory s devíti lidmi o jejich problémech se spánkem v kontextu partnerského soužití. Položila si však příliš mnoho výzkumných otázek, v důsledku čehož analýza sklouzla k vysvětlování toho, co účastníci a účastnice říkají, skrze vybrané teorie modernity a tělesnosti namísto odpovědi na specifickou výzkumnou otázku, která by posunula sociologické vědění o spánku v kontextu spánkových problémů a partnerských vztahů. Přes tyto kritické výhrady práce splňuje všechny požadavky na diplomovou práci a doporučuji ji k obhajobě.

Datum: 11. 6. 2025 Podpis:

Katedra sociologie
Institut sociologických studií
Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova

U Kříže 8, 158 00 Praha 5 - Jinonice
tel. 420 778 465 054
Email: jana.vojanova@fsv.cuni.cz, Web: iss.fsv.cuni.cz